מאזן־האימה: אופציה גרעינית מול אופציה כימית

גאז רעיל

ל עיתים נדמה שאנחנו עם משוגע. ואולי להיפך: מה שנראה כמו שיגעון הוא דווקא תגובה נורמאלית, מכניזם־של־הגנה שבלעדיו היינו משתגעים מזמן.

השבוע דיבר יצחק רבין ארוכות על הנשק הכימי, המצוי עתה בידי הסורים.

שר־הביטחון אישר את עצם העובדה, שהיתה עד כה בגדר של שמועות, ופנה אל מצפון העולם שלא לעמוד מנגד.

בארץ היתה זאת ידיעה אחת מני רבות. פקיד בכיר הורשע בשוחד. עסקן ותיק מת. ישראל מכחישה את דבריו של שר אמריקאי. גיתית איזראלוב סיפרה על בעליה, החיים והמתים. רבין נאם בכנסת. אשת־חברה התגרשה.

קציר ידיעות היום.

חוסר־תגובה זה הוא סימפטום של שיגעון.

■ ■ ■

ק ודם כל, כמה עובדות:

עיראק משתמשת בגאזים רעילים. מול פני המאסות ה־אנושיות של איראן, המאיימות עתה בזעם קנאי על מרכזי עיראק, משתמש השליט העיראקי באר־רעל. בינתיים עשה זאת בממדים מצומצמים ונסיוניים.

סוריה מצטיידת בגאזים דומים.

בידי סוריה מצויים עתה טילים סובייטיים מדגם ס"ס־21. אלה הם טילים "טאקטיים" (לטווחים מצומצמים) המגיעים למרחק של יותר מ־100 קילומטרים, ושיש בכוחם להרים ראש־נפץ של כאלף ק"ג.

הם יכולים לשאת ראש־נפץ שיגרתי של חומר־נפץ, פיצצות־מיצרר או נשק כימי, ביולוגי או רדיו־אקטיבי, לכל מקום בצפון הארץ. סגיעתם מדוייקת עד כדי 70 מטרים ממרכז־המטרה.

לפי מידע שפורסם בארצות־הברית, המסתמך על מקורות־מודיעין אמריקאיים, הבטיחו הסובייטים לספק לסוריה טילים משוכללים יותר, בעל טווח ארוך יותר, מדגם ס"ס־22 וס"ס־23.

כלומר: הסורים יכולים להנחית כיום בדייקנות גמורה מהלומה של גאזים על מרכז טבריה, ואולי גם על מרכז חיפה. שאר חלקי־הארץ יהיו בטווח יעיל תוך זמן קצר.

פצצות־גאזים הם נשק להשמדה המונית, לא פחות מאשר פצצות גרעיניות. הן יכולות לקטול אלפים ורבבות תוך דקות.

■ ■ ■

מ ה שנכון לגבי עיראק וסוריה, נכון באופן פוטנציאלי גם לגבי ירדן, סעודיה ומצריים.

כל המדינות האלה חרשות מפני ישראל. הנראית להם כמדינה שלוחת־רסן, בעלת תאווה חסרת־מעצורים להתפשטות ולסיפוח.

ירדן בטוחה שהיא תהיה המטרה הבאה של ההתפשטות הישראלית. תוכניותיו המוצהרות של אריאל שרון אך חיזקו אותה באמונה זו. אך צורך בהצהרות־רהב אלה: די במבט אחד במפה כדי להבין שאם תמשול בישראל ממשלה החפצה בהתפשטות, הכיוון הטיבעי הוא מיזרחה, אל החלק המיזרחי של „ארץ־ישראל השלמה". שתי גדות לירדן.

גם סעודיה שמעה מפי אריאל שרון בשורות מעניינות. בשעתו אמר שרון כי ישראל יכולה לכבוש בנקל את בארות־הנפט של סעודיה. סעודיה, אמר, היא חבית של נפט, וישראל היא המחזיקה בגפרור.

יחסיו הלבביים של שימעון פרס עם מיליארדר־המות הסעודי, ערנאן חשוקקי, שעליהם דיווחו העיתונים הזרים בחשק ובשקיקה, לא ישכיחו מעיני הנסיכים הסעודיים את הסכנה הישראלית. הם יודעים שבינם ובין צה"ל חוצץ, למעשה, רק חלל ריק.

למצריים יש חוזה־שלום עם ישראל. זהו מיסמך יפה, ובניגוד לתחזיות רבות הוא החזיק מעמד בצוק העיתים. אולם אין ספק שהאלופים המצריים, ממש כמו עמיתיהם הישראליים, דוגלים בסיסמה הנבונה „כבדהו וחשדהו". גם הם ירצו להיות בעלי האמצעים הדרושים להגן על ארצם, לכל מיקרה שלא יבוא.

כל המדינות האלה רוחשות כבוד עצום ליכולתה הצבאית של ישראל. ישראל נראית להם כענק צבאי, המזקף בגמדים צבאיים.

אין צורך להיות פרופסור להיסטוריה כדי לדעת כי למצב כזה יש הגיון משלו — הענק נוטה תמיד לרדות בגמדים, וגם לנצל שעות־כושר כדי לתפוס את אדמתם.

מכאן התשוקה הטיבעית לאחוז בכל אמצעי אשר יש בו כדי לאזן, במיקצת, את „חסר־הכוחות.

הגאז המרעיל הוא האמצעי הזה, בה"א הידיעה.

■ ■ ■

ד גאז המרעיל הוא בבחינת פצצה גרעינית לעניים.

ייצור פצצות גרעיניות הוא תהליך טכנולוגי מתקדם מאוד, המצריך הרבה משאבים אנושיים וחומריים. זהו לוקסוס לעשירים, או למי שיש לו ידידים עשירים.

גאז מרעיל אינו לוקסוס. גם המדינה העניה ביותר יכולה לייצר אותו. התוצאות הן פחות או יותר דומות: הרג המוני, בלי אבחנה, במרכזי אוכלוסיה.

ישראל פעלה עד כה על פי העיקרון הכוחני הפשוט: אנחנו שומרים על האופציה הגרעינית שלנו, אך נשמיד כל פוטנציאל גרעיני העלול להיווצר בארץ ערבית.

על סמך העיקרון הזה ננקטו פעולות רבות, כפי שגילה השבוע הפרופסור יובל נאמן. ברוב המיקרים, כך אמר, מנענו מראש את אספקת היכולת הגרעינית לארצות־ערב. בקיץ 1981 השמיד חיל־האוויר הישראלי, בפקודת מנחם בגין, את הכור הגרעיני תמוז ליד בגדאד.

מאז מכריזה ישראל בכל הזדמנות שתנהג כך גם בעתיד: כל כור גרעיני ערבי יושמד, בטרם יגיע ליכולת של ייצור פצצות גרעיניות.

יש להניח שלמרות זאת עושה העולם הערבי את כל המאמצים האפשריים כדי להצטייד בנשק גרעיני, שהפך עתה סמל־של־מעמד במרחב השמי.

אך בד בבד מתמלאים מחסניו בנשק פחות יוקרתי

כימי מול אטומי (קריקטורה של „ניישן")

אך הרבה יותר זול ופשוט: גאז רעיל, יחד עם הכלים המסוגלים להביאו למטרה, ששמה ישראל.

■ ■ ■

ע ל סמך המידע שסופק לו על־ידי מרדכי וענונו, טען ה־שבועון הבריטי שיש כעת בידי ישראל כ־200 פצצות גרעיניות.

ממשלת־ישראל הכחישה את המידע, אם כי בלי התלהבות יתרה. אפשר להניח שכל העולם הערבי מאמין לוענונו ולפר־שניו.

ב־200 פצצות גרעיניות אפשר להשמיד את כל העולם הערבי — ולא פעם אחת, אלא כמה פעמים.

המדען הישראלי שי פלדמן, בוויכוח ששודר השבוע בטלוויזיה הישראלית, ציין בצדק שרי בשלוש פצצות כדי להחזיר את מצריים לימי־הביניים. למצריים יש שתי ערים גדולות, קאהיר ואלכסנדריה, שבהן מצויים כל מרכזי הרוח והחומר של המדינה. פצצה אחת על הסכר הגבוה באסואן תשחרר מבול תנ"כי, אשר יטביע את המיליונים החיים לאורך גדות הנילוס. אין למצרים צורך בפרופסור ישראלי כדי לדעת זאת.

סוריה היא מדינה קטנה ועלובה הרבה יותר. פצצה על דמשק, פצצה על חלב, פצצה על לטקיה — וזהו זה. חזרה לימי בן־הדד מלך־ארם.

ירדן מורכבת, פחות או יותר, מעיר אחת — עמאן. לסעודיה יש שרות־הנפט.

מי שישמיד את בגדאד במרכז, בצרה בדרום ובארות־הנפט בצפון, יוריד את עיראק ממפת המאה ה־20.

כל אלה הם דברים ידועים. תהיה זאת תמימות נוראה לחשוב כי כל המדינות האלה מתייחסות לאפשרות זו בשיווין־נפש, באמונה עיוורת בטוב־ליבנו ובריסונו־העצמי.

התדמית שיש לישראל בעולם הערבי היא הפוכה בדיוק: מדינה חמסנית, שונאת־ערבים, חסרת־מצפון, הרפתקנית, שלר־חת־דסן, תאווה לאדמות ריקות, השואפת להקים אימפריה מן הנילוס עד הפרת.

כל זה מוביל בהברח למאזן־אימים מסוג חדש: אופציה כימית מול אופציה גרעינית.

■ ■ ■

מ שהו על הנשק הכימי: השימוש בגאז רעיל הוצע למטכ"ל הגרמני בפעם הראשונה על־ידי הפרופסור היהודי האבר בראשית מילחמת־העולם הראשונה. השימוש נדחה במשך זמן־מה, אך לא מתוך שיקולים מוסריים, אלא בגלל ספקנות הג־נרלים. לבסוף השתמשו בו הגרמנים לראשונה בבלגיה באביב 1915, כדי לפרוץ פירצה בחזית הבריטית. בגלל ספקנותם, לא נוצלה הפירצה שנוצרה.

בין שתי מילחמות־העולם התנגד הוגה־הדיעות הצבאי הגדול, לידל הארט, לכל הגבלה על השימוש בגאז רעיל.

הוא טען שזהו נשק הרבה יותר הומאני מאשר הפצצת ריכוזי־אוכלוסיה בחומר־נפץ רגיל, או הריגת בני־אדם באמצעים שיגרתיים. להוכחת טענתו זו הביא סטטיסטיקה, ובה השוואת מיספר הפצועים עם מיספר המתים.

האיטלקים השתמשו ב־1935 בגאז מרעיל במילחמתם לכיבוש חבש, ולדעת ליטל הארט היה זה הנשק המכריע, למרות שהאיטלקים ביקשו להצניע את השימוש בו.

במילחמת־העולם השניה לא השתמשה אף מדינה אחת בגאז מרעיל. הימנעות זו היא בגדר תעלומה.

סברה מקובלת מייחסת זאת לעובדה שאדולף היטלר, שהיה חייל קרבי במילחמת־העולם הראשונה, נפגע אז על־ידי גאז רעיל והתעוור זמנית. יתכן ששום מדינה לא סברה כי השימוש בגאז יעניק לה יתרון מהותי. כך נוצרה האגדה כאילו שום מדינה לא תעז לעולם להשתמש בנשק כה בלתי־אנושי.

מאז הטלת הפצצה הגרעינית על הירושימה, אין איש יכול להאמין באגדה זו בלב שלם. ואכן, גאזים שונים הופעלו ביניתיים במילחמות שונות. האמריקאים השתמשו בנשק כימי להשמדת יערות ותבואות בווייט־נאם. המצרים השתמשו בגאזים במיל־חמת־תימן. ולאחרונה השתמשו בהם העיראקים.

העולם לא התקומם נגד השימוש. הוא בוודאי לא יתקומם נגד הצטיידות הערבים בגאז רעיל, בעודי מאמין כי ישראל הצטיידה מזמן בנשק גרעיני.

מי יקבל את ההנחה שנשק כימי הוא פחות אנושי מאשר נשק גרעיני?

■ ■ ■

כ ך, בשקט־בשקט, כבר נוצר מעין מאזן־של־אימה. במרחב שלנו פירושו של דבר הוא סיוט הדדי.

יש הברל חשוב בין נשק גרעיני ונשק כימי:

נשק גרעיני הוא בעל תהודה אדירה. גם הפצצה הגרעינית הקטנה ביותר תגרום לזבנג היסטורי. מכאן שאין כמעט אפשרות להשתמש בנשק כזה.

יתכן שמישהו יציע להשתמש בפצצה גרעינית אם יחצו מאסות של טנקים את הירדן מערבה, כפי שאמר השבוע יובל נאמן, או אם יופיעו טנקים סוריים בשערי חיפה.

די בעצם העלאת התמונה הזאת כדי להבין כי אין למעשה שימוש בפצצה גרעינית. זהו נשק של סוף־העולם, של „תמות נפשי עם פלשתים".

איני בטוח שזה נכון גם לגבי הנשק הכימי. שליט ערבי עלול להשתמש בו גם במילחמה רגילה, למשל אם הטנקים של צה"ל יפרצו את החזית שלו. הכל יודעים שישראל רגישה מאוד לאבידות, ואם שליט ערבי יאמין כי יציל את דמשק או עמאן מול פני הסתערות ישראלית על־ידי הריגת כמה רבבות ישראלים בגוש־דן — יתכן מאוד שלא יהסס.

■ ■ ■

ה זירה הישראלית־ערבית אינה דומה לכל זירה אחרת. וזהי מילחמה מיוחדת־במינה, שכה מעורבות נימות ריגשיות ופוליטיות מיוחדות־במינן.

לכן איני מאמין במאזן־האימה במרחב שלנו. איני מאמין שהמאזן ירתיע את כל הצדדים בכל המצבים.

זאת ועוד: אני חושש שמא עצם קיומו של הנשק הכימי הערבי ישפיע לרעה, כאשר יחדור לתודעה הישראלית. יש אמהות שלא ירצו לגדל את ילדיהן תחת האיום המתמיד של נשק כימי.

אמריקאי מצוי יכול להאמין בשפיות־הדעת של מיכאיל גורבאצ'וב ויורשיו. לא כל ישראלי יאמין בשפיות־הדעת של חומייני וקר'אפי, הן ויורשיהם, כאשר מסיכות־הגאז יהיו תלויות בכל דירה.

■ ■ ■

א ינני מעלה את הרעיונות האלה כדי להפחיד.

אני בא להתריע נגד השאננות המוזרה, שבה אנחנו מקבלים התפתחויות אלה.

אם יש מסקנה אחת, הנובעת מהתפתחות זו, הרי היא זאת: השלום איננו עוד לוקסוס. השלום דרוש להצלת החיים.

כל שנה החולפת מבלי שהושג השלום היא שנה הרת־אסון, פשוטו כמשמעו, פשע נגד עם־ישראל ומדינת־ישראל.

אנחנו נמשיך לחיות בארץ הזאת, גם בצל פצצות גרעיניות, כימיות וביולוגיות. אך אם נעצום את עינינו לבל נראה את המציאות, המציאות תפקח את עינינו בבוא היום — ואז נראה דברים נוראים. אם בכלל נהיה עוד מסוגלים לראות.

עכשיו זה בוער!